

ОЦІНКА СТАНУ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

©2018 ГОРДОПОЛОВ В. Ю.

УДК 651

Гордополов В. Ю. Оцінка стану організації та методики бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Метою статті є оцінка сучасного стану організації та методики бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств у світлі необхідності зміни сучасних цілей розвитку зовнішньоекономічних відносин на мікро- та макрорівнях. Досліджено сучасні тенденції розвитку зовнішньоекономічних відносин підприємств у розрізі впливу зовнішньої політики країни на функціонування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Визначено проблемні аспекти, що пов'язані з веденням зовнішньої політики країни, проаналізовано шляхи розв'язання даних питань, які запропоновані в різних наукових джерелах. Визначено шляхи модифікації облікової системи в розрізі впливу зміни тенденцій розвитку зовнішньоекономічної діяльності на мікро- та макрорівнях.

Ключові слова: бухгалтерський облік, експорт, імпорт, зовнішньоекономічна діяльність, зовнішня політика, зовнішньоекономічні відносини.

Рис.: 2. Бібл.: 33.

Гордополов Володимир Юрійович – кандидат економічних наук, доцент, заступник декана з навчальної роботи, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

УДК 651

Гордополов В. Ю. Оценка состояния организации и методики бухгалтерского учета внешнеэкономической деятельности предприятий

Целью статьи является оценка современного состояния организации и методики бухгалтерского учета внешнеэкономической деятельности предприятий в свете необходимости изменения современных целей развития внешнеэкономических отношений на микро- и макроуровнях. Исследованы современные тенденции развития внешнеэкономических отношений предприятий в разрезе влияния внешней политики страны на функционирование субъектов внешнеэкономической деятельности. Определены проблемные аспекты, связанные с ведением внешней политики страны, проанализированы пути решения данных вопросов, которые предложены в различных научных источниках. Определены пути модификации учетной системы в разрезе влияния изменения тенденций развития внешнеэкономической деятельности на микро- и макроуровнях.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, экспорт, импорт, внешнеэкономическая деятельность, внешняя политика, внешнеэкономические отношения.

Рис.: 2. Библ.: 33.

Гордополов Владимир Юрьевич – кандидат экономических наук, доцент, заместитель декана по учебной работе, Киевский национальный торгово-экономический университет (ул. Киото, 19, Киев, 02156, Украина)

UDC 651

Hordopolov V. Yu. Assessing the Status of Organization and Accountance Methodology in Foreign Economic Activity of Enterprises

The article is aimed at assessing the current status of organization and accountance methodology of foreign economic activity of enterprises in the light of the need to change modern development objectives of foreign economic relations at both micro- and macro-levels. The modern tendencies of development of foreign economic relations of enterprises were researched in the context of influence of foreign policy on functioning of entities of foreign economic activity. The problematic aspects related to the conducting of foreign policy of the country are identified, ways of solving these issues, which are offered in various scientific sources, are analyzed. Ways of modification of accountance system have been determined in the context of influence of changes of tendencies of development of foreign economic activity on both micro- and macro-levels.

Keywords: accountance, exports, imports, foreign economic activity, external policy, external economic relations.

Fig.: 2. Bibl.: 33.

Hordopolov Volodymyr Yu. – PhD (Economics), Associate Professor, Deputy Dean for academic work, Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

Глобалізаційні процеси у світі спричиняють зміни в економічних відносинах між суб'єктами господарювання та вимагають виникнення та розвитку нових методичних підходів у системі управління діяльністю підприємств, які виходять на міжнародні ринки товарів і послуг, капіталу та праці. Розширення діяльності суб'єктів господарювання поза межі внутрішнього середовища країн передбачає застосування відповідного механізму управління їх зовнішньоекономічною діяльністю. Облікова система є основним джерелом формування інформаційного забезпечення системи управління підприємством, яка, своєю чергою, потребує в сучасних умовах розвитку міжнародних економічних відносин створення достовірної та порівнюваної інформації про стан, перспективні напрямки розвитку, конкурентні переваги

та потенційні ризики в зовнішньоекономічній діяльності підприємств як окремих учасників міжнародних ринків.

Дослідження наукової літератури у сфері обґрунтування пріоритетів зовнішньоторговельної політики України та цілей зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів господарювання показало, що серед науковців дане питання є актуальним і дискусійним. Зокрема, у своїх дисертаційних наукових працях, присвячених правовим, економічним, фінансовим та обліковим проблемам, зовнішньоекономічну діяльність розглядали такі вчені, як: І. А. Волкова [3], Н. І. Гавловська [5], І. В. Жиглей [9], В. М. Коваленко [13], І. О. Красілич [15], Ю. А. Кузьмінський [18], А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко [29; 31], С. М. Маталка [21], Т. М. Мельник [22], О. В. Ру-

ра [25], А. В. Свідерська [27], Н. В. Федькевич [32], Г. І. Філіна [33] та ін.

Зовнішні відносини України з іншими країнами світу у сфері економічного співробітництва суб'єктів господарювання характеризуються поступовим зростанням, що впливає і на формування внутрішнього валового продукту країни. Однак негативне сальдо зовнішньоекономічних операцій відображає необхідність посилення розвитку експортоорієнтованої складової зовнішньої політики як окремих підприємств, так і держави в цілому. На розвитку даного напрямку наголошують в наукових дослідженнях М. О. Лепеха, Г. М. Свириденко. Науковці зазначають, що «протягом останніх років зовнішньоекономічна діяльність України характеризується зростаючими темпами міжнародної торгівлі, і в подальшому при впровадженні обґрунтованої стратегії розвитку експортна орієнтація може забезпечити країні стійкі конкурентоспроможні позиції на міжнародних ринках» [20, с. 655].

Своєю чергою, розвиток експорту повинен мати основу, що ґрунтувалася б на конкурентних перевагах вітчизняного бізнесу. Зокрема, зважаючи на сучасний стан розвитку економічних відносин, варто зауважити, що конкурентними перевагами вітчизняних підприємств є стрімка девальвація гривні та дешева робоча сила. Знецінення національної валюти, з одного боку, позитивно впливає на дохід експортерів, але, з іншого боку, спричиняє негативні тенденції у сфері розвитку зовнішніх економічних відносин країни. На сьогодні саме ці два фактори формують основний дохід підприємств, що здійснюють експортну діяльність, та негативно впливають на соціально-економічний розвиток країни в цілому. Разом з тим, бухгалтерський облік повинен забезпечити формування зрозумілої інформації для груп зацікавлених осіб, одними з яких є управлінський персонал підприємства.

Метою статті є оцінка сучасного стану організації та методики бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств у світлі необхідності зміни сучасних цілей розвитку зовнішньоекономічних відносин на мікро- та макrorівнях, що забезпечить обґрунтування напрямів удосконалення організаційно-методичних положень облікового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Таким чином, на першому етапі дослідження необхідно розкрити основні тенденції розвитку зовнішньоекономічних відносин між українськими та закордонними суб'єктами господарювання. На *рис. 1* зображено кількість підприємств та обсяги операцій зовнішньої торгівлі в різних регіонах України у 2016 р.

Представлені статистичні дані свідчать про зацікавленість у сфері ведення зовнішньоекономічної діяльності серед українських суб'єктів господарю-

вання. Найбільша кількість зареєстрованих підприємств – у Дніпропетровській, Київській, Львівській, Одеській та Харківській областях. Однак показники експорту в даних областях не завжди є найвищими, крім Дніпропетровської та Одеської областей. Натомість, суб'єкти господарювання таких територіальних одиниць України, як Вінницька, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Миколаївська та Полтавська області, формують позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу країни. Найбільш імпортозалежними є Київська, Волинська, Львівська та Харківська області. Як бачимо, в Україні спостерігається ситуація, за якої на підприємствах переважають імпорتنі операції в зовнішній діяльності.

Так, за даними Державної служби статистики України, «обсяг експорту товарів та послуг України у 2016 р. становив 44885,4 млн дол. США, імпорту – 44548,1 млн дол. Порівняно із 2015 р. експорт скоротився на 4,1%, імпорту збільшився на 3,7%. Позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу становило 337,3 млн дол.» [10]. Водночас варто відмітити позитивні зміни, що спостерігаються у 2017 р.: «Обсяг експорту товарів та послуг України у I півріччі 2017 р. становив 24962,0 млн дол. США, імпорту – 25060,6 млн дол. Порівняно з I півріччям 2016 р. експорт збільшився на 20,8%, імпорту – на 27,2%» [11]. Своєю чергою, переважання імпортних операцій над експортними негативно впливає на формування сальдо зовнішньоторговельного балансу, що в I півріччі 2017 р. «становило 98,6 млн дол.» [11].

У науковій літературі знаходимо характеристику етапів розвитку зовнішньої торгівлі України. Сьогодні країна перебуває на «етапі радикальної трансформації зовнішньої торгівлі. Цей етап характеризується кардинальними змінами в географічній структурі зовнішньої торгівлі, зумовленими глибокими змінами у зовнішній внутрішній політиці країни на основі перебудови її політичної та соціально-економічної систем. Зокрема, серйозні трансформації відбулися в господарському комплексі країни, змінилися пріоритети в торгово-політичному партнерстві. Спостерігається зменшення динаміки як експорту, так і імпорту товарів, та скорочення зовнішньоторговельного обороту у 2 рази» [8, с. 221].

«Вихід на зовнішні ринки для більшості суб'єктів господарювання має цілком прагматичні цілі (обсяг продажів, прибутку, загальний рівень рентабельності бізнесу, диверсифікація ризиків тощо), для досягнення яких слід забезпечити якомога вищу ефективність ЗЕД» [1, с. 26]. Орлик І. О., посилаючись на наукову роботу О. Г. Міхеєвої [23] стверджує, що «основою розвитку зовнішньоекономічної діяльності на рівні підприємства є розширення меж ринку збуту товарів за національні з метою збільшення обсягів доходу, закупки необхідної сировини, комплектуючих виробів, нових технологій і обладнання, залучення іноземних

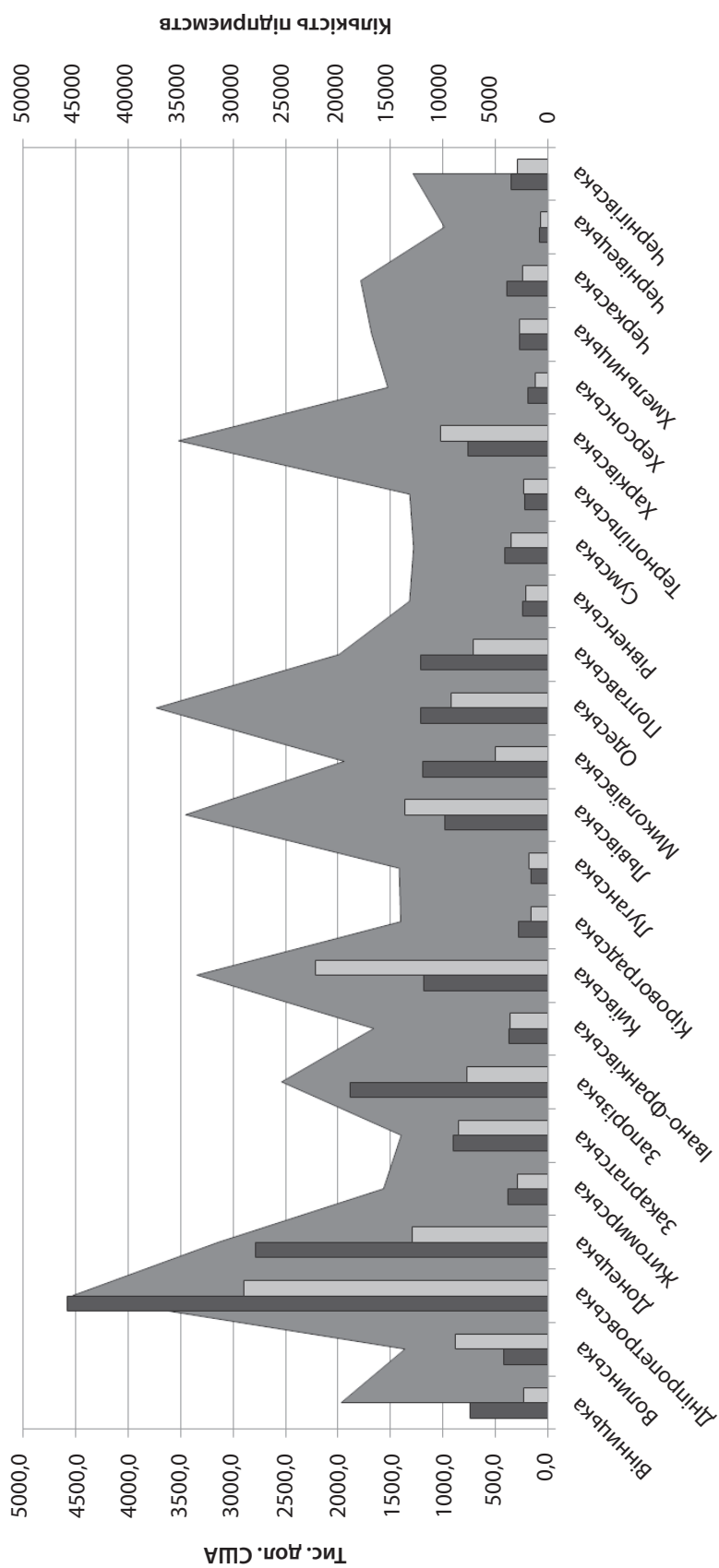

Рис. 1. Співвідношення кількості підприємств та обсягів операцій експорту та імпорту за регіонами України у 2016 р.

Джерело: розроблено на основі аналізу даних Державної служби статистики України [7].

інвестицій, участі в міжнародному поділі праці» [24, с. 218–219].

У своїх наукових дослідженнях В. В. Ксендзук зазначає, що «роль зовнішньоекономічної діяльності як зовнішнього фактора економічного зростання в сучасних умовах економічного розвитку постіндустріальної економіки постійно підвищується, посилюється її вплив на соціально-економічний розвиток не лише країни, але й кожного суб'єкта господарювання» [16, с. 108; 17].

З метою забезпечення позитивної динаміки в економічному розвитку країни вихід підприємств на зовнішні ринки повинен переслідувати не лише власні цілі бізнесу, але і позитивно впливати на економічну, соціальну та екологічну складові розвитку країни в цілому. Тому актуальним є дослідження сучасних тенденцій розвитку зовнішньоекономічних відносин підприємств у розрізі впливу зовнішньої політики країни на функціонування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Аналізуючи сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності України, більшість наукових праць описують проблеми, пов'язані з імпортозалежністю окремих галузей економіки країни та відсутністю експортоорієнтованих.

Як зазначають М. О. Лепеха та Г. М. Свириденко, «механізми зовнішньоекономічного регулювання, які застосовуються в Україні, позбавляють підприємства стимулів до експортоорієнтованої діяльності. Серед них доцільно назвати: конфіскаційну податкову систему; нераціональну експортну політику держави; невиважену зовнішньоторговельну політику; жорстколімітовану грошово-кредитну політику, що залишає підприємства без обігового капіталу та інвестиційних ресурсів для розвитку виробництва. Загалом проблемою всього є несприятлива макроекономічна ситуація в економіці України та її політична нестабільність» [20, с. 656].

Також науковці М. О. Лепеха, Г. М. Свириденко, посилаючись на праці Д. О. Завтура, зазначають, що «сировинна та напівсировинна спрямованість структури експорту України свідчить про низьку продуктивність і неконкурентоспроможність на світовому ринку. Але зазначимо, що саме експорт для України є доміантним фактором формування ВВП країни» [20, с. 655].

Гавловська Н. І. аналізує основні фактори негативного впливу макrorівня на діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та зараховує до них такі: «ведення військових дій на території країни; непрозора і недосконала політика НБУ; постійні трансформаційні процеси у фіскальній сфері; нестабільність у забезпеченні ресурсами суб'єктів господарювання різних рівнів; недовіра іноземних партнерів до вітчизняного інституціонального поля та бізнес-середовища» [6, с. 236].

Перешкодами до досягнення ефективності зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними підприємствами І. О. Орлик називає: «залежність експортних операцій від системи управління зовнішньоекономічними зв'язками; надмірно високі митні тарифи, посилений валютний контроль з боку держави та ряд нетарифних бар'єрів; висока конкурентоспроможність вітчизняних товарів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках; надмірне державне регулювання стандартизацій безпеки та якості; слабка бюджетна ефективність, яка характеризує реалізацію експорту на зовнішньому ринку; низька ефективність і недосконалість методів експортування експорту товарів» [24, с. 220].

Лепеха М. О. та Свириденко Г. М. додають: «Сучасне політичне та економічне становище України є складним, зважаючи на зовнішні та внутрішні чинники: погіршення кон'юнктури на традиційних для українських товарів зовнішніх ринках, геополітична ситуація, пасивна позиція влади щодо вироблення стратегії розвитку конкурентоспроможного експортоорієнтованого національного виробництва тощо» [20, с. 655].

У дисертаційній роботі І. О. Красілич декларує основні характеристики адміністративно-правових та економічних умов розвитку експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання. Зокрема, науковець окреслює їх, як такі: «наявність ... євро регіонів; необхідність реалізації технологічних змін; потреба забезпечення конкурентних переваг вітчизняної машинобудівної продукції на світовому ринку за рахунок активізування інноваційних процесів підприємств і раціонального використання геополітичного становища України; необхідність критичного переосмислення та удосконалення механізмів побудови господарських взаємовідносин вітчизняних суб'єктів експортно-імпоротної діяльності із іноземними контрагентами в межах СНД із урахуванням вступу України у СОТ, зокрема на предмет переоцінки ризиків реалізації експортно-імпоротної діяльності, що виникають під впливом односторонніх рішень іноземних контрагентів стосовно введення адміністративних обмежень на ввезення українських товарів» [15, с. 56–58].

Враховуючи окреслені вище проблемні аспекти, що пов'язані з веденням зовнішньої політики країни, вважаємо за доцільне проаналізувати шляхи розв'язання даних питань, запропоновані в різних наукових джерелах. Адже достовірність інформаційного забезпечення управління, сформованого в системі бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства, залежить від ефективності здійснюваної зовнішньої політики та рівня економічного розвитку країни.

«Об'єктивною необхідністю трансформації економіки України є: перехід від екстенсивних методів господарювання до інтенсивних; реалізація програм

нарощування виробництва товарів для народного споживання; забезпечення ефективності соціальних реформ; пріоритетність малих форм господарювання; стримування інфляції; розвиток соціальної спрямованості реформ; розширення наукомістких виробництв» [19]. Крім того, аналізуючи трансформаційні процеси в Україні, Н. А. Кухарська зазначає, що «саме в напрямку перетворення переважно сировинного експорту в експорт продукції з високим ступенем доданої вартості буде здійснюватися трансформація українського суспільства від індустріального до постіндустріального» [19].

Саркісян А. Г. та Ішук Ю. А., досліджуючи місце України в глобалізаційних процесах, визначають, що «на сучасному етапі зовнішня та регіональна політика держави, а також стратегія зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів господарювання мають бути спрямовані на посилення позицій України в системі міжнародного поділу праці; підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств та розширення ринків збуту; покращення структури експорту; досягнення стійкого економічного зростання» [26, с. 253].

Науковці А. В. Вороніна та К. М. Ніколаєва аналізують перспективи сучасного розвитку та напрями вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності України на підставі оцінки динаміки експортно-імпорتنних операцій суб'єктів господарювання в різних регіонах країни. Автори виокремлюють такі пріоритетні напрями розвитку зовнішньоекономічної діяльності: «переорієнтація зовнішньоекономічної діяльності на експортні галузі національної економіки; державна підтримка українських виробників досягнута за рахунок скасування ПДВ для малих та середніх підприємств; створення економічно привабливого середовища для вкладання інвестицій в економіку держави та в різні підприємства, широке залучення іноземного капіталу; поступова стабілізація валютного курсу гривні до інших валют світу; забезпечення функціонування механізмів кредитування і страхування експорту за участю держави; забезпечення стабільних поставок паливно-сировинних товарів; врегулювання конфліктної ситуації з Росією; налагодження ділових стосунків з Японією для проведення науково-технічних досліджень і впровадження її результатів у виробництво; співробітництво з Індією на взаємовигідних умовах: використання дешевої сировини Індії; здійснення широкої підтримки вітчизняних виробників для входу на ринок країн ЄС» [4, с. 68–69].

Доречно також вказати на зміни в пріоритетних цілях розвитку зовнішньоекономічної діяльності як підприємств, так і країни в цілому, зважаючи на євроінтеграційний напрям розвитку України. Адже підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом безпосередньо впливає на діяльність суб'єктів

господарювання та визначає форми їх діяльності на міжнародних ринках товарів і послуг, капіталу та праці. Таким чином, зміни в зовнішній політиці країни є детермінантом, який формує та визначає напрям змін у системі управління підприємством, і зокрема в обліково-аналітичній підсистемі зовнішньоекономічної діяльності.

Увагу даному питанню присвячує Є. І. Іванов у своїй науковій роботі, присвяченій гео економічним пріоритетам зовнішньоторговельної політики України. Науковець вказує на «докорінні зміни пріоритетних векторів зовнішньоторговельної співпраці України у зв'язку з набуттям чинності Угоди про асоціацію з ЄС, а також кризою у відносинах з РФ» і, на підставі розрахунку індексу участі України у глобальних ланцюгах доданої вартості, робить висновок, що такі зміни є «позитивним здобутком для вітчизняної економіки», що пояснює існуванням «тісного взаємозв'язку у виробничо-торговельній співпраці між Україною та ЄС, який характеризується значною різницею в позиціях сторін за рівнем обробки товарів та взаємним попитом на експортну продукцію один одного» [12, с. 251–252].

Крім того, у наукових дослідженнях В. В. Ксендзук вказує, що «євроінтеграційні процеси в Україні позитивним чином впливають на стан зовнішньоторговельного балансу країни. Адже відбувається відкриття європейських ринків товарів і послуг для вітчизняних суб'єктів господарювання. Однак негативні тенденції економічного розвитку країни ... вимагають від державного апарату впровадження ряду заходів щодо регулювання міжнародних економічних процесів» [16].

Учені М. О. Лепеха та Г. М. Свириденко, посилаючись на праці Струк О. І. [30], обґрунтовують «перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності України:

- ✦ розроблення чіткої стратегії реструктуризації та модернізації основних конкурентних секторів промисловості, зокрема металургії, машинобудування, електронного устаткування, фармацевтичної, легкої та харчової промисловості, що дасть змогу підвищити їх продуктивність і конкурентоспроможність;
- ✦ фінансування та стимулювання науково-технологічних розробок;
- ✦ оптимізація структури експортно-імпорتنних операцій з урахуванням продуктивності секторів промисловості, попиту й пропозиції стратегічних партнерів зовнішньоекономічної діяльності» [20, с. 658].

Коломієць В. В. обґрунтовує, що важливе значення для розвитку зовнішньоекономічної діяльності у сфері надання послуг мають «сучасні конкурентоспроможні технології; просування науково-технічних розробок і наукомісткої продукції на зовнішній ри-

нок; залучення іноземних інвестицій; розвиток сприятливих умов для реалізації туристичних послуг». Крім того, науковець наводить напрями стимулювання експорту: «удосконалення бюджетно-податкової політики; оптимізація структури витрат експортних виробництв, за допомогою регулювання цін на продукцію і послуги природних монополій та транспортних операторів; стимулювання грошово-кредитної політики стосовно експорту продукції високого ступеня обробки через бюджетні асигнування, кредитування, гарантування і страхування» [14, с. 10–11].

Вівчар О. І. [2, с. 25–28] дослідила шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств та обґрунтувала необхідність здійснення змін у зовнішньоекономічній сфері державної політики. Зокрема, науковець наводить такі кроки, які повинні здійснити підприємства задля покращення експортного потенціалу чи, як окреслює автор, з метою «збільшення питомої ваги в експорті готових виробів»: «вивчення економічного середовища ... кожної з країн на предмет її привабливості як експортного ринку; аналіз економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності ... оцінити структуру, що склалася, напрямки зовнішньоторгового обороту підприємства; покращити якість – це покращити конкурентоспроможність своїх товарів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку».

Шляхи вдосконалення зовнішньої торгівлі окреслює у своїх дослідженнях також С. Ю. Сойма. Автор визначає, що «експортрозширююче зростання торгівлі товарами і послугами; імпортозамінне зростання та дотримання вимог СОТ у зовнішній торгівлі товарами і послугами, а також покриття експортом імпорту та забезпечення активного торговельного сальдо» є перспективними напрямками підвищення рівня розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств і покращення стану платіжного балансу країни [28, с. 12–13].

На рис. 2 наведено механізм модифікації бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності в розрізі впливу зміни сучасних тенденцій розвитку зовнішньої діяльності.

Таким чином, проаналізувавши основні тенденції та перспективні напрями ведення зовнішньоекономічної діяльності та здійснення регулювання бізнес-процесів на рівні формування зовнішньої політики країни, обґрунтовано на мікро- та макrorівнях шляхи модифікації облікової системи зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що є теоретичною підставою вдосконалення бухгалтерського обліку. Адже окреслений підхід враховує вплив необхідності зміни сучасних тенденцій розвитку зовнішньої діяльності. Облікова система, як основний інформаційний детермінант розвитку економічної діяльності, повинна бути гнучкою до змін та враховувати запити як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Отже, визначення перспективних напрямів, що потребують внесення змін до системи бухгалтерського обліку підприємства, потребує подальшого дослідження в частині ідентифікації особливостей правового регулювання ведення зовнішньоекономічної діяльності та облікового відображення експортно-імпортних операцій підприємств. Це є одним з етапів вивчення стану організації та методики бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

ВИСНОВКИ

У зв'язку з існуванням невідповідності особливостей організації та методики бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання сучасним умовам розвитку зовнішньої політики, що впливає на неврахування ризиків та конкурентних переваг підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності, здійснено оцінку сучасного стану організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Обґрунтовано необхідність зміни сучасних цілей розвитку зовнішньоекономічних відносин на мікро- та макrorівнях, на підставі чого представлено шляхи модифікації облікової системи в розрізі впливу зміни тенденцій розвитку зовнішньоекономічної діяльності. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Босак А. О., Дарміць Р. З., Босак В. А.** Класифікація організаційних структур управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства та умови їх застосування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2010. № 691: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 26–35.
- Вівчар О. І.** Основні аспекти підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2009. № 2. С. 24–30.
- Волкова І. А., Калініна О. Ю.** Облік та аналіз експортно-імпортних операцій на прикладі підприємства Західного регіону : монографія. Луцьк : Вид-во ВІЕМ, 2010. 237 с.
- Вороніна А. В., Николаєва К. М.** Розвиток зовнішньоекономічної діяльності України. *Молодий вчений*. 2015. № 1. С. 66–69.
- Гавловська Н. І.** Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств : автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Херсон, 2017. 36 с.
- Гавловська Н. І.** Актуалізація формування нових підходів до забезпечення економічної безпеки вітчизняних підприємств – суб'єктів ЗЕД у контексті євроінтеграції. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 3. Том 1. С. 233–237.
- Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Дьяченко О. В., Вишинська Т. Л., Литвин С. М.** Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України товарами // Глобалізаційні виклики розвитку національних економік : матеріали. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 жовт. 2016р.). Київ, 2016. Ч. 1. С. 219–232.

Рис. 2. Шляхи модифікації облікової системи в розрізі впливу зміни тенденцій розвитку зовнішньоекономічної діяльності: мікро- та макрорівні

Джерело: авторська розробка.

9. Жиглей І. В. Бухгалтерський облік валютних операцій: порядок визнання та методи оцінки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04. Тернопіль, 2003. 19 с.

10. Зовнішньоторговельний баланс України у 2016 році / Державна служба статистики України. 14.02.2017 р. № 49/0/08.2вн-17. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

11. Зовнішньоторговельний баланс України у I півріччі 2017 року / Державна служба статистики України. 14.08.2017 р. № 322/0/08.2вн-17. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Іванов Є. І. Геоелекономічні пріоритети зовнішньоторговельної політики України. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер. : Економічні науки.* 2015. Вип. 29. С. 250–257.

13. Коваленко В. М. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності України в контексті міжнародної інтеграції : автореф. ... канд. екон. наук : 08.00.02. Донецьк, 2010. 19 с. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:91_0icdtaWwJ:www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DARD%26P21DBN%3DARD%26Z21ID%3D%26Image_file_name%3DDOC/2010/10kvmkmi.zip%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1+%&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua

- 14. Коломієць В. В.** Експортний потенціал та його зовнішньоекономічна діяльність (на прикладі Черкаського регіону) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01. Київ, 2005. 20 с.
- 15. Красілич І. О.** Розвиток експортно-імпортової діяльності машинобудівних підприємств : дис. ... канд. екон. наук, спеціальність: 08.00.04. Львів, 2017. 227 с. URL: http://www.lp.edu.ua/sites/default/files/dissertation/2017/5785/dis_krasilych.pdf
- 16. Ксендзук В. В.** Розрахунки в зовнішньоекономічній діяльності як економічна категорія в системі міжнародних економічних відносин. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки.* 2016. № 3. С. 108–114.
- 17. Ксендзук В. В.** Експортні операції до країн Європейського Союзу: стан та перспективні напрями розвитку. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/187.pdf>
- 18. Кузьмінський Ю. А.** Оперативний облік і контроль міжнародних фінансово-господарських операцій : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.06.04. Київ, 2002. 30 с.
- 19. Кухарская Н. А.** Сущность трансформации экономического развития Украины в условиях рыночных реформ. *Економічні інновації.* 2013. Вип. 52. С. 113–123.
- 20. Лепеха М. О., Свириденко Г. М.** Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності України за експортноорієнтованою стратегією. *Молодий вчений.* 2017. № 5. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/145.pdf>
- 21. Маталка С. М.** Управління ефективністю зовнішньоекономічної діяльності підприємств : монографія. Луґанськ : Ноулдґ, 2011. 210 с.
- 22. Мельник Т. М.** Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції : монографія. Київ : КНТЕУ, 2007. 395 с.
- 23. Міхєєва О. Г.** Роль міжнародного права у здійсненні митно-тарифного регулювання зовнішньоторговельної діяльності України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2003. 14 с.
- 24. Орлик І. О.** Проблеми та пріоритети розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств торгівлі України. *Науковий вісник НЛТУ України.* 2012. Вип. 22.2. С. 216–221.
- 25. Раура О. В.** Облік та аналіз експортно-імпортової операції (на матеріалах підприємств АР Крим) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04. Київ, 2005. 19 с.
- 26. Саркісян Л. Г., Іщук Ю. А.** Особливості розширення зовнішньоекономічних зв'язків України в контексті глобалізації. *Економіка і організація управління.* 2016. № 4. С. 245–253.
- 27. Свідерська А. В.** Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Хмельницький, 2016. 290 с. URL: <http://www.khnu.km.ua/root/res/2-21-65-10.pdf>
- 28. Сойма С. Ю.** Зовнішньоекономічна діяльність регіону в умовах ринкових трансформацій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05. Ужгород, 2011. 22 с.
- 29.** Стратегія посткризового розвитку зовнішньоекономічного сектора України : монографія / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 652 с.
- 30. Струк О. І.** Експортноорієнтовані стратегії економічного розвитку у світовій економіці : дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2016. 277 с. URL: http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/dis_struk.pdf

31. Структурна переорієнтація зовнішньої торгівлі у системі факторів економічного зростання : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі. Київ : КНТЕУ, 2011. 651 с.

32. Федькевич Н. В. Облік і аудит операцій з експорту та імпорту за договорами купівлі-продажу : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2008. 219 с.

33. Філіна Г. І. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.02.03. Харків, 2003. 19 с.

REFERENCES

Bosak, A. O., Darmits, R. Z., and Bosak, V. A. "Klasyfikatsiia orhanizatsiinykh struktur upravlinnia zovnishnyoekonomichnoiu diialnistiu pidpriemstva ta umovy yikh zastosuvannia" [Classification of organizational structures of management of foreign economic activity of the enterprise and the conditions of their application]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika», no. 691 : Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku* (2010): 26-35.

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Diachenko, O. V., Vyshynska, T. L., and Lytvyn, S. M. "Tendentsii rozvytku zovnishnyoi torhivli Ukrainy tovaramy" [Trends in the development of foreign trade in Ukraine goods]. *Hlobalizatsiini vyklyky rozvytku natsionalnykh ekonomik*, part 1. Kyiv, 2016. 219-232.

Fedkevych, N. V. "Oblik i audyt operatsii z eksportu ta importu za dohovoramy kupivli-prodazhu" [Accounting and auditing of export and import transactions under purchase and sale contracts]: *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.09*, 2008.

Filina, H. I. "Derzhavne rehuliuвання zovnishnyoekonomichnoi diialnosti" [State regulation of foreign economic activity]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.02.03*, 2003.

Havlovska, N. I. "Aktualizatsiia formuvannia novykh pidkhodiv do zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky vit-chyznianskykh pidpriemstv – subiektiv ZED u konteksti ievro-intehratsii" [Actuality of the formation of new approaches to ensuring the economic security of domestic enterprises – subjects of foreign economic activity in the context of European integration]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu.* Vol. 1, no. 3 (2016): 233-237.

Havlovska, N. I. "Ekonomichna bezpeka zovnishnyoekonomichnoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv" [Economic security of foreign economic activity of industrial enterprises]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk*, 2017.

Ivanov, Ye. I. "Heoekonomichni priorytety zovnishnyotorhovelnoi polityky Ukrainy" [Geo-economic priorities of Ukraine's foreign trade policy]. *Visnyk Pryazovskoho derzhavnogo tekhnichnoho universytetu. Ser. : Ekonomichni nauky*, no. 29 (2015): 250-257.

Kolomiiets, V. V. "Eksportnyi potentsial ta yoho zovnishnyoekonomichna diialnist (na prykladi Cherkaskoho rehionu)" [Export potential and its foreign economic activity (for example, Cherkasy region)]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.10.01*, 2005.

Kovalenko, V. M. "Rozvytok zovnishnyoekonomichnoi diialnosti Ukrainy v konteksti mizhnarodnoi intehratsii" [Development of foreign economic activity of Ukraine in the context of international integration]. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:91_OicdtaWwJ:www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgibis_64.exe%3FC21COM%3D2%261

21DBN%3DARD%26P21DBN%3DARD%26Z21ID%3D%26Image_file_name%3DDOC/2010/10kvmkmi.zip%26IMAGE_FILE_D
OWNLOAD%3D1+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua

Krasilych, I. O. "Rozvytok eksportno-importnoi diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv" [Development of export-import activity of machine-building enterprises]. http://www.lp.edu.ua/sites/default/files/dissertation/2017/5785/dis_krasilych.pdf

Ksendsuk, V. V. "Eksportni operatsii do krain Yevropeiskoho Soiuzu: stan ta perspektyvni napriamy rozvytku" [Export operations to the countries of the European Union: state and perspective directions of development]. <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/187.pdf>

Ksendsuk, V. V. "Rozrakhunky v zovnishnyoekonomichnii diialnosti yak ekonomichna katehoriia v systemi mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn" [Settlements in foreign economic activity as an economic category in the system of international economic relations]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ser. : Ekonomichni nauky*, no. 3 (2016): 108-114.

Kukharskaya, N. A. "Sushchnost transformatsii ekonomicheskoho razvitiya Ukrainy v usloviyakh rynochnykh reform" [The essence of the transformation of Ukraine's economic development in the conditions of market reforms]. *Ekonomichni innovatsii*, no. 52 (2013): 113-123.

Kuzminskyi, Yu. A. "Operatyvnyi oblik i kontrol mizhnarodnykh finansovo-hospodarskykh operatsii" [Operative accounting and control of international financial and economic operations]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.06.04*, 2002.

Lepekha, M. O., and Svyrydenko, H. M. "Perspektyvy rozvytku zovnishnyoekonomichnoi diialnosti Ukrainy za eksportoorientovanoiu stratehiieiu" [Prospects of development of foreign economic activity of Ukraine according to export-oriented strategy]. *Molodyi vcheny*. 2017. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/145.pdf>

Matalka, S. M. *Upravlinnia efektyvnosti zovnishnyoekonomichnoi diialnosti pidpriemstv* [Management of the efficiency of foreign economic activity of enterprises]. Luhansk: Noulidzh, 2011.

Mazaraki, A. A. et al. *Stratehiia postkryzovoho rozvytku zovnishnyoekonomichnoho sektora Ukrainy* [Strategy of post-crisis development of the foreign economic sector of Ukraine]. Kyiv: KNTEU, 2014.

Melnyk, T. M. *Mizhnarodna torhivlia tovaramy v umovakh hlobalnoi konkurentsii* [International trade in goods in conditions of global competition]. Kyiv: KNTEU, 2007.

Mikheieva, O. H. "Rol mizhnarodnoho prava u zdiisnenni mytno-taryfnogo rehuliuвання zovnishnyotorhovelnoi diialnosti Ukrainy" [The role of international law in the implementation of customs and tariff regulation of foreign trade activity of Ukraine]: *avtoref. dys. ... kand. iuryd. nauk*, 2003.

Orlyk, I. O. "Problemy ta priorytety rozvytku zovnishnyoekonomichnoi diialnosti pidpriemstv torhivli Ukrainy" [Problems and priorities of development of foreign trade activity of Ukrainian trade enterprises]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 22.2 (2012): 216-221.

Rura, O. V. "Oblik ta analiz eksportno-importnykh operatsii (na materialakh pidpriemstv AR Krym)" [Accounting and analysis of export-import operations (on materials of enterprises of the AR of Crimea)]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.06.04*, 2005.

Sarkisian, L. H., and Ishchuk, Yu. A. "Osoblyvosti rozshyrennia zovnishnyoekonomichnykh zviazkiv Ukrainy v konteksti

hlobalizatsii" [Features of expansion of foreign economic relations of Ukraine in the context of globalization]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 4 (2016): 245-253.

Soima, S. Yu. "Zovnishnyoekonomichna diialnist rehionu v umovakh rynkovykh transformatsii" [Foreign economic activity of the region in the conditions of market transformations]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.05*, 2011.

Struk, O. I. "Eksportoorientovani stratehii ekonomichnoho rozvytku u svitovii ekonomitsii" [Export-oriented strategies for economic development in the global economy]. http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/dis_struk.pdf

Strukturna pereoriantatsiia zovnishnyoi torhivli u systemi faktoriv ekonomichnoho zrostannia [Structural reorientation of foreign trade in the system of factors of economic growth]. Kyiv: KNTEU, 2011.

Sviderska, A. V. "Upravlinnia ryzykamy zovnishnyoekonomichnoi diialnosti pidpriemstva" [Management of risks of foreign economic activity of the enterprise]. <http://www.khnu.km.ua/root/res/2-21-65-10.pdf>

Vivchar, O. I. "Osnovni aspekty pidvyshchennia efektyvnosti zovnishnyoekonomichnoi diialnosti pidpriemstv" [The main aspects of increasing the efficiency of foreign economic activity of enterprises]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 2 (2009): 24-30.

Volkova, I. A., and Kalinina, O. Yu. *Oblik ta analiz eksportno-importnykh operatsii na prykladi pidpriemstva Zakhidnoho rehionu* [Accounting and analysis of export-import operations on the example of enterprises in the Western region]. Lutsk: Vyd-vo VIEM, 2010.

Voronina, A. V., and Nikolaieva, K. M. "Rozvytok zovnishnyoekonomichnoi diialnosti Ukrainy" [Development of foreign economic activity of Ukraine]. *Molodyi vcheny*, no. 1 (2015): 66-69.

"Zovnishnyotorhovelnyi balans Ukrainy u 2016 rotsi" [Ukraine's foreign trade balance in 2016]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

"Zovnishnyotorhovelnyi balans Ukrainy u I pivrichchi 2017 roku" [Ukraine's foreign trade balance in the first half of 2017]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Zhyhlei, I. V. "Bukhhalterskyi oblik valiutnykh operatsii: poriadok vyznannia ta metody otsinky" [Accounting of foreign exchange operations: recognition procedure and valuation methods]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.06.04*, 2003.